

УДК 81'276.3:316.346.2

Ярина Пузиренко
(м. Київ)

ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ АГЕНТИВНО-ПРОФЕСІЙНОЇ НОМІНАЦІЇ ЖІНОК

У статті розглядається гендерна чутливість як чинник впливу на функціонування агентивно-професійної номінації жінок в українській мові, в межах якої виділено два напрями – традиційний (з нейтральним та консервативним різновидами) і гендерно чутливий (з поміркованим та радикальним різновидами).

Ключові слова: агентивно-професійна номінація осіб, фемінативи, назви жінок, гендерна чутливість, чинники впливу на функціонування фемінативів.

Гендерна чутливість – це здатність сприймати, усвідомлювати і реагувати на будь-які прояви сексизму, дискримінації за ознакою статі чи статевої сегрегації [14]. Стосовно агентивно-професійної номінації жінок в українській мові гендерна чутливість поряд з мовною ситуацією (взаємодією мов), явищем маскулінізації є одним із основним чинником впливу на її функціонування в узусі [7, 13]. І хоча нині можна говорити поки що як про тенденцію, яка не набула значного поширення, проте *гендерна чутливість* може бути уведена в ранг офіційної мовної політики внаслідок активізації діяльності громадських організацій гендерного спрямування, що спостерігається останнім часом. Саме тому постає необхідність дослідження перспектив реалізації гендерної чутливості в українській мові.

Гендерну чутливість як чинник в агентивно-професійній номінації осіб розглядаємо у контексті політичної коректності, яка полягає в усуненні з мовного вжитку тих мовних явищ (слів, форм, виразів), що можуть образати певні групи людей. Як прояв сексизму в англійській мові розглядається, напр., формула *X's widow* «вдова такого-то», але не існує *Y's widower* «вдівець такої-то»; живання *he* і *man* в родовому значенні, напр. *everyone should take*

his coat «кожен повинен забрати своє пальто», *urban man* «міська людина». Піддавалась критиці несиметрична система звертань *Mr., Mrs., Miss.*, де стосовно жінок закріпилося розрізнення за сімейним статусом. Проблема звертань в українській мові з погляду мовного сексизму розглянуто нами в роботі [6].

Стосовно мовних проявів сексизму можна говорити про «сексизм змістовий» і «сексизм формальний», або сексизм змісту і сексизм форми. Часто змістовий сексизм реалізується через сексизм формальний – використання певних мовних форм, які є його проявом. Напр., про те, що українське законодавство було написано з позицій чоловіка виразно свідчить, зокрема, такий приклад з Кримінально-процесуального кодексу України: «*Близькі родичі – батьки, дружина, діти, рідні брати і сестри, дід, баба, внуки*»[10] – відсутня лексема *чоловік*. Слід зазначити, що нині законодавці цю проблему вже зняли, навівши корелятивні пари назв осіб: «близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі» [4]. Проте і в цьому варіанті є непослідовність – тільки в ч.роді подані назви осіб: *усиновлювач, усиновлений, опікун, піклувальник*.

З погляду дії чинника гендерної чутливості, сучасна мовна практика характеризується двома основними підходами до агентивно-професійної номінації жінок, та ширше – до мовної репрезентації статей взагалі – *традиційним* і *гендерно чутливим*, причому останній є менш поширений і нині сфера його реалізації досить обмежена.

Традиційний підхід до номінації жінок. Традиційним вважатимемо підхід, при якому у номінації жінок спостерігається використання поряд із НЖ (фемінатив, назва особи жіночого роду) також НЧ (маскулінатив, назва особи чоловічого роду), а в анафоричних відношеннях – вживання займенників ч. р. в статево не визначених контекстах з точки зору учасників комунікації. Напр., у запитанні «хто сьогодні дзвонив?» статевонейтральний займенник *хто* поєднується із дієсловом у формі минулого часу ч. р.

У межах традиційного підходу можна виокремити **нейтральний** та **консервативний** різновиди. При нейтральному підході використання НЖ і НЧ, а також родове узгодження відбувається стихійно, безсистемно (*лікарка прийшла, це наша терапевт / терапевтка, у неї висока кваліфікація*). Консервативний відрізняється від нейтрального послідовним використанням стосовно жінок назв з граматично оформленим чоловічим родом, а в крайньому його прояві відбувається проведення не логічного (*лікар прийшла, це наша терапевт, у неї висока кваліфікація*), а формального узгодження (стосовно жінки: *лікар прийшов, це наш терапевт, у нього висока кваліфікація*).

Прикметно, що, у мовній практиці деяких російських дослідниць у галузі гендерної лінгвістики (тобто обізнаних із практикою уникнення мовного сексизму) спостерігається «ультраконсервативний» підхід до номінації жінок, зокрема самономінації. Так, у роботі А. В. Кириліної знаходимо такий пасаж: «Автор благодарит... свою семью, в течение долгого времени мирившуюся с полной занятостью автора и его отрешенностью от семейных проблем» [3, с. 7], де у самономінації не просто вжито НЧ *автор*, а й займенник ч. р. *его*. До слова *автор* в російській мові не існує стилістично нейтрального корелята ж. р. Інша річ, що своєю мовною практикою дослідниці могли б намагатися вплинути на існуючий стан речей у номінації жінок, і такі приклади вже є.

Слід зазначити, що консервативний підхід, хоча і зустрічається в українській мовній практиці, проте його не можна вважати органічним.

З погляду реалізації традиційного підходу показовим може бути аналіз українського перекладу праці Сімони де Бовуар «Друга стать» (К., Основи, 1994 – 1995) під кутом зору вживання агентивно-професійних назв жінок. Особливо тому, що це дослідження, як зазначено в анотації, є «одним із видатних класичних зразків феміністичної літератури». Природно було б сподіватися, що саме вживанню назв жінок буде приділена особлива увага, але виявилось що у перекладі реалізовано традиційний підхід до номінації осіб.

Аналізуючи цей текст, який належить до науково-публіцистичного різновиду наукового стилю мови, виходитимемо з того, що нормативна стилістика обмежує вживання назв ч. р. стосовно жінок тільки офіційно-діловим стилем, якщо існують відповідники жіночого роду [5, с. 145].

Проведене дослідження виявило такі основні проблеми (розглядаються окремі приклади з II тому):

1. *Вживання назв чоловічого роду стосовно жінок за існування відповідників ж. роду*: «У працюючої жінки, що немаловажно, хоч би ким вона була – селянкою, інженером, письменницею...» (с. 164).

2. *Паралельне вживання в тексті співвідносних назв і ч. і ж. роду стосовно жінок*. Звертає на себе увагу те, що на сусідніх, а то й на одній і тій же сторінці, коли йдеться про жінку, використовуються співвідносні слова і ч., і ж. р., напр.: «вона назавжди залишиться тільки *аматором*» (с. 362), «*аматорка* стала *професіоналом*» (с. 363). На нашу думку, однією з причин такої непослідовності може бути намагання урізноманітнити форму викладу, оскільки стосовно жінок НЧ розглядаються як словотвірні варіанти, напр., Л. О. Родніною [8].

3. *Непослідовність у вживанні з прикладами співвідносних назв і чоловічого, і жіночого роду стосовно жінок*: «...жінки-письменники Джейн Остін, сестри Бронте, Дж. Еліот змушені були витратити стільки енергії, щоб визволитися і подолати зовнішні перешкоди, що неабияк видихалися власне на старті, там, де починають *письменники-чоловіки*» (с. 366). Оскільки праця Сімони де Бовуар присвячена проблемам жіночої статі, то при перекладі постає необхідність чіткого розрізнення, про яку саме стаття ідеться, чоловічу чи жіночу. Зважаючи на те, що в українській мові іменники мають граматичну категорію роду, то саме вживання прикладок *чоловік, жінка*, яких у тексті перекладу є чимало, свідчить про те, що граматичної родової форми слова ще недостатньо для чіткого розрізнення статей (адже жінок називають також й іменниками ч. р. Що ж до чоловіків, то таку ситуацію уявити важко). Це є ще одним із доказів того, що у номінації жінок в українській мові позамовні чинники є вирішальними. Звичайно, тут не можна відкидати й стилістичного засобу підсилення протиставлення.

4. *Проблема новотворів граматично оформлених назв жінок*. У перекладі трапляються слова, зовсім не засвідчені словниками, напр.: *користолюбка, честолоубка, гордійка* (у СУМі до слова *гордій* немає жіночого відповідника, є *гордівниця* «жін. до *гордівник*»), *держателька, сміливиця* (в ОРФ немає цього слова, проте є *щасливиця*).

До цієї групи прикладів можна додати і такий: «Незалежні *виробниці* вже не належать до паразитичної категорії» (с. 244). НЖ

виробниці не засвідчене в словниках (є лише *виробничниця* від *виробничник*). Проте на с. 337 читаємо: «*Виробник*, активна постать, вона знову виборює свою трансцендентність».

Окремо зупинимось на слові *дарувальниця*. Хоча в ОРФ немає не тільки *дарувальниці*, а й *дарувальника*, проте ці слова подає «Словник юридичних термінів» [11, с. 41]. До російського *даритель* (з позначкою «юридичний термін») словник [9, с. 106] наводить три відповідники: *дарувальник*, *дарівник*, *дародавець*, до *дарительница* – *дарувальниця*, *дародавиця*.

Уведення до обігу нових слів назв жінок можна лише вітати і відзначити як досягнення перекладу. І хоча це тільки поодинокі випадки, але вони свідчать, з одного боку, про те, що потреба в граматично оформлених назвах жіночого роду є на часі, а з другого – що утворення таких стилістично нейтральних слів засобами української мови цілком можливе.

Слід зазначити, що попереднє побіжне порівняння проаналізованого видання з новим перевиданням (Бовуар Сімона де «Друга стать». – К. : Основи, 2017 р.) не показало редакторських змін стосовно використання фемінативів.

Гендерно чутливий підхід до номінації осіб. У гендерно чутливому підході теж можна виокремити два різновиди *поміркований* і *радикальний*.

Під *поміркованим* підходом будемо розуміти послідовне вживання стосовно жінок назв з граматично оформленим жіночим родом, а в статево не визначених контекстах – тенденція до уникнення форм ч. р., зокрема через перебудову повідомлення (напр., коли фраза «*студентів і співробітників* університету запрошуємо взяти участь у конкурсі...» переробляється, щоб уникнути використання форм ч. р.: «*усіх творчих особистостей*, хто навчається і працює в університеті, запрошуємо...»).

Слід зазначити, що поміркований різновид у гендерно чутливому підході до номінації осіб у своїх зовнішніх виявах схожий до нейтрального різновиду традиційного підходу до номінації осіб і виділяється нами гіпотетично. Через це не завжди можна провести між ними різницю. Основним показником, на нашу думку, тут може бути тематична спрямованість тексту чи заангажованість авторів текстів гендерною проблематикою.

Радикальний підхід відрізняється від поміркованого намаганням послідовно використовувати в статево неозначених контекстах

форм і ч., і ж. р., а при *ультрарадикальному* підході – тільки форм ж. р. Останнє спостерігається у мовознавчих працях феміністичного напрямку, чи, як тепер прийнято говорити, гендерного напрямку. Такої позиції дотримується, напр., Д. Камерон у своїй праці «Фемінізм і мовознавча теорія» [15]. Авторка через послідовне використання форм ж. р. (особливо це стосується займенників) у контекстах, де традиційно використовуються чоловічі форми, наче у кривому дзеркалі показує неприродність усталеного стану речей. Д. Камерон зазначає, що в її книзі у статево-неозначених і узагальнених контекстах використовуються не займенники ч. р., як прийнято, а *she* і *her*. «Якщо якісь читачі-чоловіки почуватимуться незручно через відчуття виключення або неадресування, вони можуть зрозуміти, як жінки відчувають це буквально з перших хвилин, коли розгортають переважну більшість книжок, і порозмірковувати над тим, який вплив може це справляти» [15, VIII]. Подібні приклади розглядають Т. В. Булигіна і А. Д. Шмельов: «Саме займенник *she* послідовно використовується в книзі Міри Аріел «Accessing to noun phrases antecedents» при анафорі до таких іменників, як *speaker* або *linguist* в родовому вживанні» [23, с. 99].

Дія чинника гендерної чутливості найяскравіше спостерігається, по-перше, у перекладах гендерно чутливих текстів, а по-друге, у мовній практиці гендерно чутливих груп мовців, зокрема тих, які ознайомлені з проблемами мовного сексизму і намагаються у своєму використанні мови сприяти його подоланню. Про таку заангажованість свідчить як усне, так і писемне мовлення. Слід зазначити, проте, що гендерна тематика текстів і розуміння авторами проблеми мовного сексизму саме по собі не означає мовної реалізації гендерночутливих підходів. Розглянемо кілька характерних прикладів з українських перекладів англомовних текстів, у яких реалізація гендерної чутливості проявляється передусім у паралельному наведенні родових пар ч. і ж. р. особових займенників:

«Незалежність *Президента* від Конгресу посилюється тим фактом, що *його* (чи *її*) можна усунути лише з допомогою нелегкого процесу імпічменту» [372, с. 16]. «...лікарі та родичі звичайно приховують від безнадійно *хворого*, що *він* (або *вона*) незабаром помре» [2, с. 60]. «Коли *хтось* запитує: «Як там твої стосунки?», – *він* або *вона* здебільшого мають на увазі стосунки сексуального характеру» [2, с. 174].

Наведені вище приклади взято з українських перекладів англomовних видань, і тому використання в них паралельних займенникових форм свідчить про вплив оригіналу. Проте при перекладі таких конструкцій намагання якнайточніше передати оригінал не завжди відповідає особливостям української мови, зокрема не враховується існування в українській мові форм і ч., і ж. р. в значній кількості агентивно-професійних назв осіб та дієслівних формах минулого часу, чого не спостерігається в англійській мові. На неможливості послідовного використання зазначеного узгодження в російській мові наголошують Т. В. Булигіна та А. Д. Шмельов [1, с. 100].

Слід зазначити, що поєднання загальних назв осіб із паралельно наведеними особовими займенниками ч. і ж. роду спостерігається також в оригінальних україномовних спонтанних текстах, як-от «Після того як *людина* відпочине я поведу *її* подивитись той город чи селище в якому я живу, якщо *вона чи він* його не *бачили*» (із аудиторної письмової студентської роботи). «Ніколи не можна кричати на *дитину* в присутності гостей, краще пізніше сказати, що *він чи вона* була не права, чи не правильно поступила у даній ситуації» (із аудиторної письмової студентської роботи). У першому прикладі привертає увагу те, що один раз вжито займенник ж.р., а другий – паралельні родові форми, причому дієслово минулого часу вжито у множині. Другий приклад прикметний тим, що складений присудок із дієсловом минулого часу вжито у формі ж. роду.

А тепер розглянемо приклади з оригінальних україномовних гендерночутливих текстів та усного мовлення у гендерноорієнтованій тренінговій групі. Приклади з письмових текстів: «Тому наш підручник – результат зусиль багатьох людей, *тренерів, учасників і учасниць* попереднього проекту, жінок-активісток з різних країн» [12, с. 4]. «Запитайте *акторів, актрис і глядачів* про їхні почуття і думки» [13, с. 52]. «Спитати *акторів, актрис, глядачок і глядачів...*» [13, с. 105]. «*Тренер чи тренерка*, що стоїть у центрі кола керує грою. *Він чи вона* потирає руки і повільно обходить усе коло» [13, с. 67]. «Попросити згадати *кожну і кожного* конкретний випадок...» [13, с. 94].

Крім того, у книзі «Уповноважувальна освіта» [13] досить широко представлені агентивно-професійні НЖ: *відповідальна редакторка та упорядниця; кандидатка філологічних наук; докторка*

педагогічних наук (с. 2); рецензентці... провідній науковій співробітниці (с.4).

Показовими також є мовні факти, отримані методом включеного спостереження за усним мовленням (мови спілкування – українська та російська) тренерок та учасниць занять гендерних курсів.

Ситуація 1. При виконанні вправи, де учасницям було запропоновано уявити себе керівницею якоїсь установи чи організації за вибором, учасниця має назватися і сказати, чим вона керує. Ведуча: «Я керівниця...», учасниця продовжує: «Я керівниця фірми». Цей приклад показує, що вживається агентивно-професійний іменник ч. р. у самоназиванні жінки, причому відразу після вжитого тренеркою того ж таки іменника ж. р. В україномовних учасниць спостерігаємо: «Я керівниця міської бібліотеки», «Я керівниця державної установи». Прикметно, що навіть якщо при самоназиванні використовується форма ж. р., то в більш загальних контекстах – ч. р.: «Я керівниця фірми, керівник повинен..., він повинен..., як він буде ставитися».

Ситуація 2. Учасниці курсів розповідають про враження від занять у групі, яка складається тільки із жінок: «Я отримала розуміння всіх нас, один одного». «У кожного способности, у кожного таланты» (тренерка виправляє – *у каждой*, учасниця повторює – *у каждой*). «У минулому житті я, мабуть, була архіваріуска». «Книга наш друг» (тренерка виправляє – *книга наша подруга*). «Я очікую нових друзів, нових подруг» (учасниця сама себе виправила). «Хто був де, та і привозила книжки. У бібліотеці читачів і читачок біля 200».

Дія чинника гендерної чутливості у мовній практиці однієї організації гендерного спрямування, як у друкованих текстах, так і в розмовному мовленні, є свідомим намаганням реалізовувати принцип «чутливість до різноманітності», що має проявлятися і в мові: «Це постійний акцент на слововжитку: активному вживанню обох родів іменників, а також творення нових форм іменників, які не мають обох родів (напр., колега – колежанка, директор – директорка)... Не треба лінуватися сказати «учасники і учасниці», якщо йдеться про групу, до якої імовірно належать і жінки, і чоловіки. Намагайтеся використовувати закінчення жіночого роду в іменниках, які його мають, або хоча б закінчення в дієсловах жіночого роду, якщо іменник загального роду й іноземного походження –

«тренер сказала»* [393, с. 58]. На дотримання цих принципів запроваджуються нові НЖ, як-от *гравця і докторка*, яких немає в ОРФ. Гендерна чутливість проявляється також у почерговому поданні в корелятивних парах спершу то НЧ, то НЖ чи родових форм займенників.

Тим не менше, намагання послідовного наведення родових корелятивних пар агентивно-професійних назв осіб дотримується непослідовно.

Прикметно, що елементи гендерно чутливого підходу традиційно реалізуються в діловому стилі української і російської мов через наведення в дужках відповідних форм ж. р., або залишення місця для вписання необхідної форми, напр., у бланках документів про освіту: «Видане це свідоцтво (прізвище, ім'я, по батькові) в тому, що він (вона) навчався (лася)...» (Офіційний бланк «Свідоцтво», надрукований 1996 р.); «Видано це свідоцтво _____, як _____ народи _____ в 19__ році, в тому, що навча _____ в....» (Офіційний бланк «Свідоцтво / Свидетельство», надрукований 1974 р.).

У зв'язку з тим, що нині спостерігається все більш активне вживання фемінативів, необхідні подальші дослідження у цьому напрямі з урахуванням їх додаткових конотацій та стилістичного навантаження.

На нашу думку, при намаганні завжди (що навряд чи можливо) дотримуватися симетрії, паралельно вживаючи НЖ і НЧ, випадки відхилення від цього принципу дуже сильно підкреслюють «другосортність» жінок. Тут мається на увазі, що при акцентованому намаганні вживати завжди НЖ, випадки їх неіснування, чи наявні труднощі в утворенні, сприймаються особливо гостро. В той час, як у звичайному мовленні неіснування НЖ не завжди помічається.

Як свідчать наведені вище приклади реалізації гендерно чутливого підходу до номінації осіб, на практиці досягти абсолютної симетрії у використанні назв осіб чоловічої і жіночої статей надзвичайно важко, проте впорядкування в окремих проблемних питаннях і можливе, і доцільне.

---

* Слід зазначити, однак, що НЖ *директорка* наявне у словниках української мови, зокрема у СУМі, Орф.-1999, так само не дуже вдалим є приклад «тренер сказала», адже існує НЖ *тренерка*, що використовується і в тексті посібника, див. вище, зокрема приклад 8.

Література:

1. Булыгина Т. В. Неспецифированный пол и согласование при анафоре / Т. В. Булыгина, А. Д. Шмелев // Московский лингвистический журнал. – 1995. – № 2. – С. 98-103.
2. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс ; пер. з англ. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
3. Кирилина А. В. Гендер: Лингвистические аспекты / А. В. Кирилина. – М. : Изд-во «Институт социологии РАН», 1999. – 180 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1992. – 248 с.
6. Пузиренко Я. В. До проблеми номінації осіб жіночої статі в українській мові (гендерний аспект) / Я. В. Пузиренко // Наукові записки НАУКМА. – Т. 18. – К., 2001. – С. 36–42.
7. Пузиренко Я. В. Агентивно-професійні назви осіб жіночої статі в лексикографічному описі та узусі: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут філології. – К., 2005. – 21 с.
8. Родніна Л. О. Варіантні пари назв діяча у сучасній українській мові // Лексикологія та лексикографія: Респ. міжвідомчий збірник. – Вип. 2. – К. : Наук. думка, 1966. – С. 42–52.
9. Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова, М. В. Кравченко та ін. – К. : Наук. думка, 1994. – 600 с.
10. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Упорядники: Богачова О. В., Винокуров К. С., Крусь Ю. І. та ін. – К.: Оріяни, 1999. – 502 с.
11. Словник юридичних термінів (російсько-український) / Укл. Андерш Ф., Винник В., Красницька А., Полешко А., Юрчук О. – К. : Юрінком, 1994 – 322 с.
12. Уповноважена освіта: Посібник для тренерів. – К., 1999. – 90 с.
13. Уповноважувальна освіта: Посібник для тренерів. Видання 2-ге, перероблене й доповнене. – К., 2002. – 151 с.
14. Цыганкова Г. П. Психология гендерного воспитания в высшем колледже : учеб.-метод. пособие для студентов и кураторов учебных групп / Г. П. Цыганкова. – Мн. : МГВРК, 2009. – 76 с.
15. Cameron D. Feminism and Linguistic Theory. – London : Macmillan, 1985. – 195 P. [213, VIII].

Yaryna Puzyrenko

**GENDER SENSITIVITY AS A FACTOR AFFECTING
FUNCTIONING OF AGENTIVE-OCCUPATIONAL WOMEN
TERMS**

The article deals with gender sensitivity as a factor of influence on the functioning of the agentive-occupational women terms in the Ukrainian language. It is realized through the principles of political correctness, which acts when the nomination of persons is concerned mainly through elimination of linguistic manifestations of sexism. In terms of gender sensitivity factor action modern language practice is characterized by two main approaches to the feminatives and more widely – to the linguistic representation of sexes in general – by traditional and gender-sensitive, the latter is less common and current scope of its application is very limited.

*Within the **traditional** approach a **neutral** and **conservative** varieties can be distinguished. Within the **neutral** approach the use of feminatives and masculinatives and a coordination of the genus is spontaneous, haphazard (лікарка прийшла, це наша терапевт / терапевтка, у неї висока кваліфікація). The **conservative** approach is different from the neutral by sequential use for women of names with grammatical male gender, however at its extreme manifestation it uses not logical (лікар прийшла, це наша терапевт, у неї висока кваліфікація) but formal coordination (regarding woman лікар прийшов, це наш терапевт, у нього висока кваліфікація).*

*In **gender-sensitive** approach two types also can be distinguished – **moderate** and **radical**. Under **moderate** type we understand the consistent use of names for women with grammatical female gender. In generally uncertain contexts the tendency to avoid grammatical male gender is often present in particular through message restructuring. **Radical** approach differs from moderate by attempt to consistently use in gender indeterminate contexts of both male and female forms, and at **ultra-radical** approach – only the forms of female gender. The latter is seen in the linguistic writings of gender orientation. Such position is represented, eg., in the classical works of Deborah Cameron («Feminism and linguistic theory») and Mira Ariel («Accessing to noun phrases antecedents»).*

Key words: *agentive-occupational women terms, feminative, gender sensitivity, factors affecting the functioning feminatives.*